

گپ و گفتی با توران ولی‌مراد، کارشناس مسائل زنان و خانواده

بی‌توجهی به مسئله حجاب خشونت علیه هویت انسانی زن است

ساختار جامعه ایرانی و خانواده محور بودن آن و همچنین جایگاه خاص زنان در خانواده به عنوان مادر و همسر موجب شده تا آمار خشونت علیه زنان در جامعه ایرانی نسبت به سایر جوامع بسیار کمتر باشد. با تمام اینها اما لازم است تا ما هم برای مقابله با خشونت علیه زنان قانونی جامع و مستقل داشته باشیم. این مطالبه‌ای است که نخستین بار رهبر انقلاب مطرح فرمودند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع زن در خصوص خلأهای قانونی و حقوقی موجود در زمینه تأمین امنیت زنان در خانواده تأکید داشتند و این نقطه آغازی برای طراحی لایحه‌ای با محوریت تأمین امنیت زنان در دولت بود. ایشان در دیدار اخیرشان با اقشار بانوان هم بر آن صحنه گذاشتند و دوباره بر لزوم حمایت قانون از زنان حتی در چهار دیواری خانه تأکید داشتند و ضمن بیان نکات مثبت و اتفاقات خوبی که در دوران پس از انقلاب در حوزه زنان و خانواده رخ داده و موجب رشد و تعالی زنان در کشورمان شده تأکید کردند: «با همه حرف‌هایی که زدیم، با همه تعریف‌هایی که کردیم که واقعیت هم دارد، انصاف این است که در جامعه مادر درون بعضی از خانواده‌ها به زن‌ها ظلم می‌شود؛ مرد با تکیه بر توان جسمی خودش، چون صدایش کلفت‌تر است، قدش بلندتر است، بازوهایش کلفت‌تر است، زور می‌گوید به زن؛ ظلم می‌شود به زن‌ها؛ خوب راهش چیست؟ چه کار کنیم؟ خانواده را هم می‌خواهیم حفظ کنیم دیگر. راهش این است که قوانین مربوط به داخل خانواده آن چنان محکم و قوی باشد که هیچ مردی قادر به ظلم کردن به زنان نباشد؛ باید قوانین، اینجا به کمک طرف مظلوم بیایند.» با تمام این تأکیدات کمتر لایحه‌ای همچون لایحه «حفظ کرامت و حمایت از زنان در برابر خشونت» در بین دولت‌ها و مجالس مختلف دست به دست شده است. حالا هم بیش از یک سال است که این قانون در مجلس مانده و خبری از آن نیست. سراغ توران ولی‌مراد، مشاور سابق معاونت زنان و خانواده رئیس‌جمهور رفته‌ایم تا مصادیق خشونت علیه زنان و سرنوشت این لایحه را از وی پیگیری کنیم.

حسین محمدی اصل

چاردیواری

نه خشونت نسبت به خود و نه خشونت علیه هویت انسانی زن. چرا؟ چون در نگاه غربی، مالکیت زن بر بدن است و بر همین اساس زمانی که شما حجاب را مطرح می‌کنید، خشونت علیه زن به حساب می‌آید. اگر حجاب را الزام کنید با این نگاه، خشونت علیه زن به حساب می‌آید. همین‌طور مثلاً اگر شما به زن اجازه سقط جنین ندهید، دنیای غرب آن را خشونت علیه زن می‌داند؛ در صورتی که شما با سقط جنین مرتکب قتل می‌شوید. می‌خواهم بگویم وقتی که قرار است قانونی را برای داخل ایران بومی کنیم مثلاً همین منع خشونت علیه زن، جای دو موضوع در آن خالی است و علت آن، کپی‌برداری از قوانین موجود بوده است و این دو موضوع را اصلاً ندیده و نفهمیده است.

■ **و این دو موضوع چیست؟**

یکی خشونت علیه هویت انسانی زن یا خشونت علیه خود است که دنیا این را اصلاً نمی‌بیند. در حالی که در نظام اسلامی، چون مبنا و هدایت و سعادت بشر بر اساس اسلام است، دیدگاه غربی‌ها که زن را مالک بدن می‌داند قبول ندارد و می‌گوید چون مالک خداست، اوست قوانین را وضع می‌کند. بنابراین جای خشونت علیه خود یا خشونت علیه

جای خشونت علیه خود یا خشونت علیه هویت انسانی در این لایحه، خالی است. فرض کنید، کسی که خودزنی می‌کند، باید این کار جرم تلقی شود و معنی ندارد که بگویند چون بدن من است پس من حق دارم به خودم آسیب برسانم

به قوت خود باقی است. آنچه دنیا به عنوان خشونت علیه زن تحت عنوان خشونت جسمی، جنسی، عاطفی، کلامی و حقوقی-من سیاسی را هم اضافه می‌کنم- مطرح می‌کند، مبنایش در غرب، اومانیزستی و اصالت دادن به فرد و انسان است و اگر یک نفر کاری نادرست انجام دهد که کرامت انسانی او را خدشه دار کند، در این تعریف نمی‌گنجد. نه کرامت انسانی تعریف می‌شود و

کیفری و جرم و جزا مطرح بود، باید حتما قوه قضاییه قبل از نهایی شدن و رفتن آن به مجلس، روی آن نظر می‌داد. از آن تاریخ تا الان ۱۰ سال گذشته و مباحث و نظراتی مطرح بوده است.

■ **در حال حاضر این لایحه کجاست و سرنوشتش چه شده است؟**

لایحه الان در مجلس است. از همان روز اول که لایحه از دولت یازدهم بیرون آمد و به قوه قضاییه رفت، بنده دو سه نکته داشتم. ماده‌ای که خشونت را تعریف می‌کرد، اشکال داشت. به تعبیر بهتر اشکالاتی در آن بود که الان به صورت کامل آن ماده حذف شده است. آن ماده نشان می‌داد منظور از تهیه این لایحه منع خشونت علیه زنان، با تمرکز روی خشونت جنسی است، در صورتی که این ضرورتی ندارد. دلیلش نیز این بود که انواع خشونت اعم از جسمی، جنسی، روحی، روانی، عاطفی، کلامی و اینها را تعریف کرده بود. بعد خشونت جنسی را تقسیم کرده بود که مثلاً تعرض چیست، آزار چیست و این تقسیم‌بندی‌ها به عبارتی در آن ریزتر شده بود.

■ **شما چه انتقاداتی به این طرح داشتید؟**
از نظر من سه ایراد در این لایحه وجود دارد که همچنان

■ **«لایحه منع خشونت علیه زنان»؛ اصلاً چرا به این سمت رفتند که این لایحه را تنظیم و در مورد آن صحبت کنند؟**

این لایحه سال ۹۱ در مرکز امور زنان نوشته شد که بعدها به معاونت تبدیل شد. قوه قضاییه برای تهیه این لایحه همکاری کرد ولی در همان موقع دو کار در جریان بود: نخست این که این دوستان قوانین تأمین امنیت زنان یا منع خشونت علیه زنان را در حدود ۱۸ کشور بررسی کرده بودند. که اینها را روی هم گذاشتند و خروجی‌اش همین لایحه بود.

مورد دیگر مربوط به جریان فمینیستی است که همین کار را کرده بود که به آن قوانین نزدیک‌تر بود و مثلاً می‌خواستند آن را برای ایران بومی کنند. آن موقع دو لایحه تهیه شد و یکی توسط دولت پیگیری شد. در دولت دهم این قضیه از آنجا که دولت در سال آخرش به سر می‌برد، به جایی نرسید. تهیه این لایحه نیز بعد از فرمایش رهبر معظم انقلاب بود که خواسته بودند برای پیگیری از خشونت علیه زنان در خانواده، قانون تهیه شود؛ یعنی اصل فرمایش از ایشان بود.

بعد به دولت یازدهم وارد شد که این دولت با رویکرد خودش، تغییراتی در آن داد و چون در این لایحه مباحث